

Atskaite par dalību Zaļās nedēļas pasākumos

4. - 6. jūnijs 2014. Brisele

COPA-COGECA seminārs par cirkulāro ekonomiku: klasiskās koncepcijas stiprināšana lauksaimniecībā un mežsaimniecībā

(WORKSHOP ON CIRCULAR ECONOMY STRENGTHENING A CLASSICAL CONCEPT IN AGRICULTURE AND FORESTRY)

Kopsavilkums:

Semināra mērķis bija uzsvērt cirkulārās ekonomikas nozīmīgumu lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, kā arī prezentēt atsevišķus efektīvi darbojošos piemērus no dažādām Eiropas Savienības valstīm. Cirkulārās ekonomikas princips jau šobrīd tiek izmantots nozarē, tomēr efektivitāti joprojām iespējams paaugstināt. Rezultātā, efektīva resursu (enerģijas, ūdens, augšnes, blakusproduktu) izmantošana ne tikai samazinās ārējo resursu nepieciešamību, bet arī ļaus samazināt izmaksas. Cirkulārās ekonomikas principa izmantošana ļautu turpināt ekonomisko izaugsmi un vienlaicīgi radītu jaunas darba vietas.

COPA-COGECA ģenerālsēkretārs Pekka Pesonens uzsvēra galvenos virzienus, kuros lauksaimnieki un pārtikas nozarē iesaistītie var dot ieguldījumu cirkulārās ekonomikas stiprināšanai:

- Pēc iespējas mazināt pārtikas atkritumu veidošanos visā pārtikas ķēdē, sākot no lauka, caur novākšanas, pirmapstrādes, uzglabāšanas un pārstrādes procesiem, līdz pat patēriņam. Pārtikas atkritumu apjoma mazināšana var dot būtiskus ieguvumus gan pasaules iedzīvotāju nodrošināšanai ar pārtiku, gan vienlaicīgi, klimata pārmaiņu un citu vides ietekmju mazināšanai;
- Veicināt sadarbību starp pārtikas un nepārtikas kultūru ražotājiem;
- Meklēt risinājumus lauksaimniecības blakusproduktus izmantot kā izejvielu citām nozarēm (piemēram kartupeļu vai graudu pārstrādes atlikumproduktus);
- Pētniecībai jāfokusējas jaunos virzienos, lai izmantojot cirkulārās ekonomikas principus radītu jaunus ienākumu avotus lauksaimniecības un pārtikas nozarē iesaistītajiem.

Uzņēmuma NOVAMONT SPA pārstāvis stāstīja par pieredzi, kā ilgtermiņā veicot ķīmijas pētījumus un attīstot jaunus produktus izveidojies liels koncerns ar holistisku pieeju industrijai – lauksaimniecībai - sabiedrībai. Uzņēmuma uzskats ir, ka nevajag pa pasauli vadīt izejvielas, bet gan izvērtēt vietējos resursus un attiecīgi attīstīt ražošanu ar zemas ietekmes tehnoloģijām. Uzņēmums ražošanu attīsta integrējoties ar lauksaimniecību, izmantojot zemi, kas savādāk netiek apsaimniekota. Sardīnijā uzsākta sizāla eļļas ražošana, kam pievieno saulespuķu eļļu no Umbrijas. Sardīnijā ~100 tūkst.ha ir pamesti. Rūpnīca atjaunos ražošanu ~10 tūkst.ha. Nenotiek konkurēšana ar pārtiku. Tiek uzsvērtā arī valdību loma bioloģisko produktu izmantošanai labvēlīgas likumdošanas vides veidošanā. Piemēram, ostās atļaut

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr.2014/14, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

izmantot tikai bioloģiskas izcelsmes lubrikantus – jauns izmantošanas veids augu eļļām, vienlaicīgi dabā nenonāk neorganiskas izcelsmes eļļas, nenotiek vides piesārņošana.

Ražotie produkti – bioloģiskā, kompostējamā plastmasa, polimēri, biodegradablie lubrikanti, kompostējama skābbarības plēve, u.c.. Strādā 400 darbinieki + satelītuzņēmumos nodarbinātie. 20 gadu pieredze.

Max Schulman, COPA COGECA graudaugu darba grupas vadītājs uzsver, ka lauksaimniecība jau pēc savas būtības balstās uz cirkulāro ekonomiku un mūsu uzdevums būtu to pareizi un saprotami komunicēt. Arī lauksaimniekiem pašiem jāapzinās un jāsaprot, ka lauksaimniecība balstās uz dabiskiem cikliem un attiecīgi jāveido ražošanas process saimniecībā, dažkārt pat jāpārplāno un jāpārdomā sava saimniekošana. Specializācija vienā nozarē lauksaimniecībā pārrauj dabīgos ciklus. Tad saimniekiem jāmeklē iespējas, kā šo pārrāvumu likvidēt – optimizējot ražošanu, sadarbojoties reģionālā, nacionālā līmenī. Caur šo procesu veidotos arī jaunas darba vietas. Inovācijas nepieciešamas ļoti plašā mērogā. Piemēram, mēslu īpašību uzlabošanai, lai varētu izmantot precīzākas tehnoloģijas.

Elle McArthur Foundation nodarbojas ar inovatīvu ideju attīstīšanu. Piemēram, pārstrādāt mēslus līdz eksportējama produkta līmenim, pārstrādāt biešu lapas, kartupeļu atkritumus izmantot produktu ražošanai, tehnoloģijas radīt urīna atdalīšanai jau kūtī. Kā galvenās problēmas uzsver investīciju nepieciešamību, nedrošību tehnoloģiju un produktu izstrādes laikā, sabiedrības atturīgo attieksmi pret jaunām/nepazīstamām lietām.

Par salmu izmantošanu 2. paaudzes biodegvielas ražošanai – jāreķinās, ka pārstrādei var reķināties optimistiski ar 30 – 50% no Eiropā saražotajiem salmiem, jo radīsies konkurence lauksaimnieciskajai ražošanai. Jāvērtē reģionālā un nacionālā līmenī, dzīvnieku blīvums.

Pierre de Lépinau, uzņēmuma AIVALOR direktors no Francijas stāstīja, par zemnieku, kooperatīvu un ražotāju sadarbību atkritumu mazināšanā. Tiek atzīts, ka veiksmīgi tiek savākti plastmasas atkritumi, galvenokārt izmantojot kooperatīvus (~90%), kā savākšanas vietu. Piegādes veic paši lauksaimnieki.

Interchanvre direktors Sylvestre Bertucelli atzīmēja galvenos punktus kaņepju audzēšanai. Tā ir zaļā ekonomika – ražošana, kas respektē vidi. 2/3 no Francijā saražotās kaņepju šķiedras tiek izmantota vietējā rūpniecībā. Vācija tiek atzīmēta, kā liela tirgus vieta. Eiropā ~50 tūkst.ha audzē kaņepes šobrīd. Uzskata, ka nav gaidāms ļoti liels tirgus pieaugums. Vides ieguvumi no kaņepēm – nav jālieto augu aizsardzības līdzekļi, zems minerālmēslu patēriņš, uzlabo augsnes struktūru, iznīcina parazītus augsnē. Ir 3 galvenie tirgi:

- Šķiedra (agrāk papīram, tagad izolācijai, automašīnām);
- Sēklas (eļļai);
- Šķelda (daļa, ko agrāk vispār neizmantoja, dedzināja, vai atstāja augsnē. Tagad sāk izmantot ēku izolēšanai).

Jāatrod līdzsvars starp pārstrādi un preču transportēšanas attālumiem. Šis svarīgs aspekts brīvās tirdzniecības sarunās.

Zaļās nedēļas konference Cirkulārā ekonomika – resursu taupīšanai un darba vietu radīšanai

(Circular economy – saving resources, creating jobs)

Kopsavilkums:

Sesijā „Iztīrīsim Eiropu 2014 – pieredze un gatavošanās nākotnei” (Let's Clean Up Europe 2014 - lessons learned and preparing the future) dažādu valstu organizāciju un institūciju pārstāvji stāstīja par pasākumu, kas Latvijā tiek īstenots kā „Lielā talka”. Latvija starp Baltijas valstīm piedalās vienīgā.

Sesijā Resources efficiency and Industry Veolijas pārstāvis iepazīstināja ar otrās paaudzes degvielas ražošanu no izlietotas cepamā eļļas Somijā. Savukārt KPMG pārstāvis pamatoja „Patiesās vērtības” (True value) novērtēšanas principu uzņēmumiem, kas ļauj uzņēmuma darbību vērtēt ne tikai pēc finanšu rādītājiem, bet arī ņemot vērā citus darbības aspektus - attieksmi pret vidi, sabiedrību. Attiecīgi ierosina šo kā pamatu, lai noteiktu nodokļus par ietekmi uz vidi.

Sesijā Fosfora cikla noslēgšana (Closing the phosphorus cycle) *Chris Thornthorn* norādīja, ka 88% no pasaulē iegūtā fosfora tiek izmantots lauku mēslošanai un 7% nonāk dzīvnieku barībā. Tomēr fosfora resursi strauji izsīkst un tas nesniedz iekļauts kritisko izejvielu sarakstā.

Tiek uzsvērts, ka fosfora piesārņojums ir pirmais iemesls, kādēļ nevaram izpildīt Ūdens ietvara direktīvu (kaitīgāka ir tikai upju aizsprostošana un taisnošana).

Lauksaimnieks no Holandes izsaka viedokli, ka lauksaimniecība ražo vairāk pārtikas kilogramus kā agrāk no vienības, bet šie kilogrami ir „tukši”. Tiem nav uzturvērtība. Trūkst vitamīni, magnijs, kalcijs un citi mikroelementi. Iemesls – selekcionētās intensīvās šķirnes un audzēšanas tehnoloģijas.

Chris Thornthorn apstiprina, ka mēs ar uzturu uzņemam 2x vairāk fosforu kā nepieciešams. Mēs visu uzņemam daudz, jo ēdam daudz, īpaši gaļu. Lai izaudzētu graudiem līdzvērtīgu gaļas daudzumu, nepieciešams 10x vairāk fosfors.

Lielā mērā pārtikas uzturvērtību ietekmē apstākļi, ka samazināties organiskā mēslojuma lietošanas apjoms.

Pozitīvu ieguvumu pamazām dod mēslojuma izmantošanai noteiktās prasības, kompostēšanas attīstība, kā arī sadarbība starp dažādām iesaistītajām pusēm.

Precīzā lauksaimniecība fosfora lietošanai pagaidām vēl ir izaicinājums. Vēl jātiec skaidrība, kā izmērīt un precīzi noteikt augsnē pieejamo fosforu.

Par notekūdeņu dūņu izmantošanu lauku mēslošanai – kā arvien pieaugoša aktualitāte tiek uzsvērtā nepieciešamība vērtēt organisko mikro - piesārņotāju klātbūtni. Smagie metāli tiek kontrolēti.

Ideālā pasaulē – svarīgi fosforu atgūt slāpekļa atkritumproduktiem par pamatotu cenu, kā arī monitorēt tā izmantošanu.

Projekta VALERIE iesaistīto pušu pārstāvju seminārs – darba grupa

Kopsavilkums:

Daudzi ES un nacionālā līmenī finansēti lauksaimniecības un mežsaimniecības projekti rada daudzus nozīmīgus atklājumus, zināšanas. Tomēr šo pētījumu rezultāti ļoti reti nonāk līdz to praktiskajiem lietotājiem – lauksaimniekiem un mežsaimniekiem. Galvenie klupšanas akmeņi ir zinātnieku un praktiķu atšķirīgās „valodas”, kā arī zinātnes atziņu integrēšana praktiskos risinājumos.

Projekts VALERIE plāno veikt vairākas aktivitātes lai padarītu efektīvāku pētniecības rezultātu izmantošanu praksē. Seminārā tika noskaidrotas galvenās lauksaimnieku vajadzības, kā arī apzināt iespējamie informācijas nodošanas avoti, veidi, identificētas iespējamās problēmas. Plašāka informācija par projektu pieejama www.valerie.eu.

Projekta noslēgumā kā galvenais produkts plānota interneta platforma – datu bāze, kur konsultanti, lauksaimnieki, u.c. interesenti varēs atrast zinātnisko rakstus par sev interesējošām tēmām.

Zanda Krūklīte

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”

2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr.2014/14, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.